

Oefentoets scheikunde VWO 4 H1 t/m 6

De filmpjes over de stof die in de toets terug komt:

[evenwichtsvoorwaarde: hoe stel je die op bij scheikunde? \$K =\$ concentratiebreuk \(youtube.com\)](#)

[oplosbaarheidsproduct - YouTube](#)

[verdelingsconstante, rekenen aan een verdelingsevenwicht - YouTube](#)

[Evenwichten verstoren/verschuiven bij scheikunde, welke reactie is in het voordeel?](#)

<https://www.youtube.com/watch?v=Q6Rbrp4axuU>

[waterstofbruggen \(youtube.com\)](#)

[BOE schema, hoe gebruik je een omzettingstabel bij scheikunde? - YouTube](#)

[esters scheikunde \(youtube.com\)](#)

https://www.youtube.com/watch?v=rw2l_Wu0hHI

<https://www.youtube.com/watch?v=fIH5PJ94DV8> (de eerste 5 minuten)

<https://www.youtube.com/watch?v=Ukpt9p67WyU>

<https://www.youtube.com/watch?v=6FtTibMxCSY>

[30 dagen challenge scheikunde rekenen vwo - YouTube](#)

[Chemisch evenwicht, wat moet je hiervan weten op het vwo scheikunde examen 2024?](#)

[\(youtube.com\)](#)

Vragen op niveau, zodat je kunt zien hoe iets gevraagd kan worden:

<https://youtu.be/-ndcJRWsjnE?si=6adgO8CjH7Z9nWgd&t=216> (vraag 2)

<https://youtu.be/UBgI8be9cGY?t=98> (vraag 2 t/m 6)

<https://youtu.be/OT-H588Ozl4?t=15>

https://youtu.be/rINc_1cYRns?t=878 (vraag 10+11)

<https://youtu.be/ySgDaqZpU1E?t=222>

<https://www.youtube.com/watch?v=i76EXVaFJgo> (behalve vraag 26)

<https://youtu.be/eUGEq6LBQmM?t=240>

Ga bij alle opgaven uit van $T=298\text{ K}$ en $p=p_0$.

Opgave 1

In een open vat wordt marmer (calciumcarbonaat) verhit tot 800 K .

Er ontstaat onder andere koolstofdioxide; de hoeveelheid hiervan kan bepaald worden uit de afname van de massa van het residu in het reactievat. Aan het begin ($t=0$) was er 100 gram CaCO_3 .

In onderstaande tabel is de hoeveelheid CaCO_3 na een aantal minuten aangegeven.

tijd (min)	CaCO_3 (g)
0,5	70
1,0	50
2,0	20
3,0	10

- Bereken hoeveel liter CO_2 gas na 1 minuut is ontstaan. Het molair volume bij 800 K en de heersende druk is $65\text{ dm}^3\text{ mol}^{-1}$.
- Teken in een diagram het verloop van de reactie. Zet op de y-as de hoeveelheid CaCO_3 (maximaal $1,0\text{ mol}$) uit en op de x-as de tijd (maximaal $5,0$ minuten).
- Bepaal uit het diagram zo nauwkeurig mogelijk de reactiesnelheid op $t = 1$ minuut. Geef een eenheid voor de reactiesnelheid; je mag deze zelf kiezen.
- Bepaal uit de tabel in welke molverhouding CaCO_3 en CaO in het residu voorkomen na 2 minuten.

Dezelfde proef wordt nog eens uitgevoerd. Alle omstandigheden zijn dezelfde, alleen is het vat nu gesloten. Er stelt zich een evenwicht in:

- e Waaron kan zich alleen in een gesloten vat een evenwicht instellen?
- f Leg uit van welk soort dynamisch evenwicht hier sprake is.
- g Zal het evenwicht zich langzamer, sneller of even snel instellen als het gebruikte calciumcarbonaat eerst wordt fijngestampt? Licht het antwoord toe met behulp van het botsende deeltjes model.

Opgave 2

In lucht wordt bij kamertemperatuur 1,0 liter benzeen, $\text{C}_6\text{H}_6(\text{l})$, volledig verbrand. Lucht bevat 21 volume-% zuurstof.

- a Geef de reactievergelijking voor de volledige verbranding van benzeen.
- b Bereken hoeveel dm³ lucht er nodig is voor de genoemde verbranding.
- c Bereken het volumepercentage koolstofdioxide in de verbrandingsgassen ($T > 373\text{K}$).

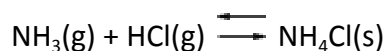
Opgave 3

In een vat van 10,0 liter doet Sjaak 2,0 mol CO (g) en 3,0 mol H₂O (g). De temperatuur in het vat is 750 K. CO en H₂O reageren in een evenwichtsreactie tot koolstofdioxide en waterstofgas. Na 3 seconden is er 1,4 mol CO₂ gevormd. Gegevens over dit evenwicht kun je vinden in tabel 51 van binas.

- a. Geef de evenwichtsvoorwaarde voor deze reactie.
- b. Bereken de concentraties van de verschillende stoffen na 3 seconden.
- c. Leg uit of het evenwicht zich na 3 seconden al heeft ingesteld.

Opgave 4

Salmiak zit in veel soorten drop. In het scheikundeboek voor de derde klas staat een demonstratieproef voor het maken van salmiak (NH₄Cl). Deze reactie vindt plaats in een afgesloten cilinder met een volume van 3,0 liter. In werkelijkheid is dit een evenwichtsreactie die je met de volgende vergelijking weer kunt geven:

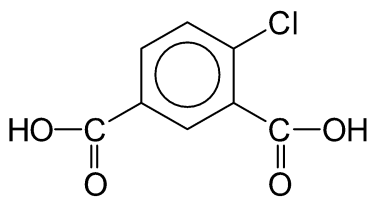
- a. Geef de evenwichtsvoorwaarde voor deze reactie.
- b. Twee leraren willen dezelfde demonstratieproef uitvoeren in twee derde klassen. Hierdoor moet één van de docenten de proef uitvoeren in een kleinere cilinder, die een volume heeft van 2,0 liter. Hij gebruikt evenveel HCl en NH₃ als de docent met de grote cilinder.
Leg uit of deze docent met de kleine cilinder meer of minder salmiak heeft aan het eind van de proef. Neem aan dat het in beide klaslokalen even warm is.
- c. Uit onderzoek blijkt dat voor deze reactie bij 298 K geldt: $K = 1,4 \cdot 10^{16}$, Bij 1000 K geldt: $K = 2,4 \cdot 10^{-6}$. Leg uit of de vorming van salmiak uit waterstofchloridegas en ammoniak endotherm of exotherm is.
- d. Bereken hoeveel J nodig is of vrijkomt bij het vormen van 10 gram ammoniumchloride volgens deze reactie.

Opgave 5

Sjakie en Jacqueline hebben een heftige discussie. Sjakie vindt dat bariumcarbonaat slechter oplosbaar is dan bariumsulfaat. Jacqueline denkt dat bariumsulfaat slechter oplosbaar is. Om hun discussie te beëindigen besluiten ze een experiment te doen. Ze nemen allebei 1,00 liter water. Sjakie voegt telkens porties van 1,0 mg bariumcarbonaat toe en roert vervolgens goed. Jacqueline voegt telkens porties van 1,0 mg bariumsulfaat toe en roert tussendoor ook goed. Bereken wie het minste porties toe moet voegen om een neerslag te krijgen. Gebruik binas tabel 46. Het oplosbaarheidsproduct (K_s) is de evenwichtsconstante van een vast zout dat in evenwicht is met een verzadigde oplossing van dat zout.

Opgave 6

a geef de naam van de stof met de volgende structuurformule:

Deze stof kan via een evenwichtsreactie reageren met ethaan-1,2-diol. Er wordt een oplosmiddel gebruikt waarin alle beginstoffen en reactieproducten kunnen oplossen. We gaan er vanuit dat 1 mol van de getekende stof reageert met 2 mol ethaan-1,2-diol. Hierbij ontstaan water en $C_{12}H_{13}O_6Cl$.

b Geef de vergelijking van deze reactie in molecuulformules.

c Leg uit of het rendement van deze reactie hoger of lager wordt als je meer oplosmiddel toevoegt.

Het rendement blijkt hoger te worden als je het mengsel verwarmt.

d Leg uit of de vorming van het reactieproduct endotherm of exotherm is.

Uit 2,0 gram van de getekende stof en 4,0 mL ethaan-1,2-diol (dichtheid is $1,03 \times 10^3 \text{ kgm}^{-3}$) blijkt 1,5 gram reactieproduct te ontstaan.

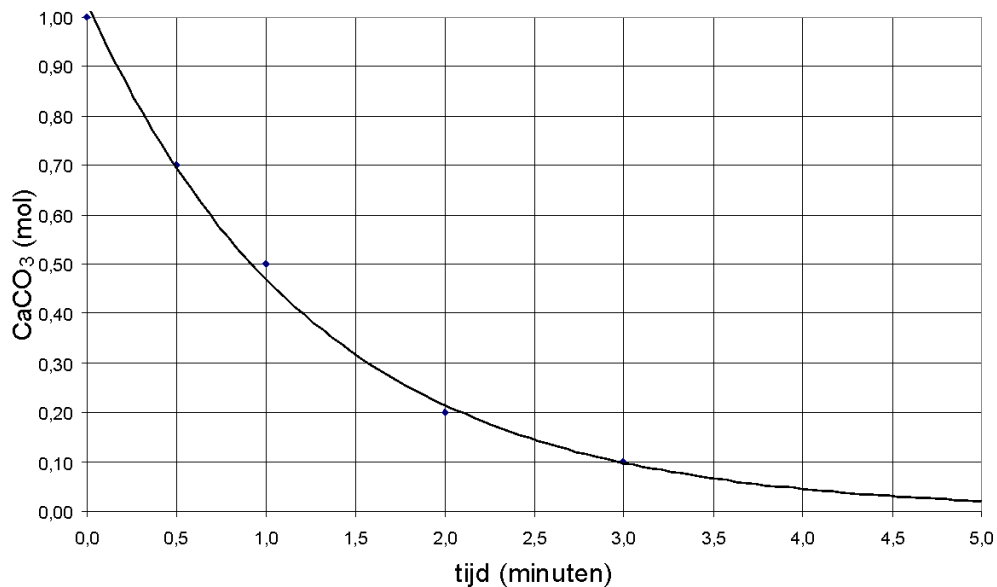
e Bereken het rendement van deze reactie. Het rendement is hoeveel % van de in theorie mogelijk gevormde reactieproducten in werkelijkheid ontstaat.

Antwoorden

Opgave 1

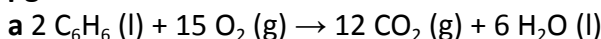
- a Na 1 minuut is er nog 50 gram CaCO_3 over, dat is 0,50 mol (50,0 gram/100,1 gram/mol); er is dan dus 0,50 mol CO_2 ontstaan en dat komt overeen met $0,50 \text{ mol} \times 65 \text{ L/mol} = \mathbf{33 \text{ L}}$.

B

- c Een raaklijn aan de kromme op $t = 1$ minuut snijdt de x-as bij 0,83 mol en de y-as bij 2,3 minuten. De snelheid is dus $0,83 \text{ mol} / 2,3 \text{ min} = \mathbf{0,36 \text{ mol min}^{-1}}$.
- d Na 2 minuten is er nog 0,20 mol CaCO_3 over; er is dan dus 0,80 mol CaO ontstaan. De molverhouding $\text{CaCO}_3 : \text{CaO}$ is dan $0,20 : 0,80 = \mathbf{1 : 4}$.
- e In een gesloten vat blijft het CO_2 aanwezig en is de terugreactie mogelijk; in een open vat verdwijnt het CO_2 is geen terugreactie mogelijk.
- f Hier is sprake van een (dynamisch) heterogeen evenwicht. Er zijn vaste stoffen en een gas, de stoffen die meedoen aan de reactie zijn dus meerdere fasen.
- g Als het calciumcarbonaat is fijngestampt, is het reagerende oppervlak groter; de snelheid waarmee CaCO_3 ontleedt, is dan groter. Daardoor neemt de CO_2 -concentratie sneller toe, zodat ook de terugreactie sneller gaat. Dus het evenwicht stelt zich **sneller** in.

Opgave 2

- b benzeen heeft een dichtheid van $0,88 \cdot 10^3 \text{ kg/m}^3 = 0,88 \text{ kg/dm}^3$.

1,0 liter benzeen heeft dus een massa van $0,88 \text{ kg} = 8,8 \cdot 10^2 \text{ g}$.

benzeen heeft een molaire massa van $6 \times 12,01 + 6 \times 1,008 = 78,11 \text{ g/mol}$.

$8,8 \cdot 10^2 \text{ g}$ komt overeen met $8,8 \cdot 10^2 : 78,11 = 11,3 \text{ mol}$.

11 mol benzeen reageert met $11,3 \times 7,5 = 84,5 \text{ mol O}_2$.

$84,5 \text{ mol O}_2$ heeft een volume van $84,5 \times 24,5 = 2,1 \cdot 10^3 \text{ dm}^3$.

Er is dus $2,1 \cdot 10^3 : 0,21 = 9,9 \cdot 10^3 \text{ dm}^3$ lucht.

- c De verhouding $\text{CO}_2 : \text{H}_2\text{O}$ die ontstaat is 12:6 of 2:1. Het volumepercentage CO_2 is dus 67 %.

Opgave 3

a. De reactievergelijking is: $\text{CO (g)} + \text{H}_2\text{O (g)} \rightleftharpoons \text{CO}_2 \text{ (g)} + \text{H}_2 \text{ (g)}$

Hieruit volgt de evenwichtsvoorwaarde: $K = \frac{[\text{CO}_2][\text{H}_2]}{[\text{CO}][\text{H}_2\text{O}]}$

b. Er wordt 1,4 mol CO_2 gevormd en dus ook 1,4 mol H_2 . Er is nog $2,0 - 1,4 = 0,6$ mol CO over en nog $3,0 - 1,4 = 1,6$ mol H_2O over. Alle stoffen zit in een vat van $10,0 \text{ dm}^3$ dus zijn de concentraties: $[\text{CO}_2] = [\text{H}_2] = 0,14 \text{ M}$. $[\text{CO}] = 0,06 \text{ M}$ en $[\text{H}_2\text{O}] = 0,16 \text{ M}$.

c. $K = (0,14 \times 0,14) / (0,06 \times 0,16) = 2,0$. In tabel 51 vind je voor 750 K: $K = 4,5$. Het evenwicht heeft zich na 3 seconden dus nog niet ingesteld.

Opgave 4

a. $K = 1 / ([\text{NH}_3] \times [\text{HCl}])$

b. Bedenk dat in de evenwichtsvoorwaarde concentraties staan. De waarde van K is alleen afhankelijk van de temperatuur. In beide gevallen zullen de concentraties NH_3 en HCl even groot zijn als het evenwicht zich heeft ingesteld.

In de grote cilinder geldt $[\text{NH}_3] = \text{aantal mol NH}_3 / 3,0$.

In de kleine cilinder geldt $[\text{NH}_3] = \text{aantal mol NH}_3 / 2,0$.

In beide gevallen is $[\text{NH}_3]$ uiteindelijk gelijk. In de grote cilinder is er dus meer mol NH_3 (en dus ook meer mol HCl) en dus minder salmiak.

c. K wordt kleiner als de temperatuur groter wordt. Dat betekent dat $[\text{NH}_3]$ en $[\text{HCl}]$ groter worden als de temperatuur hoger wordt. Als de temperatuur hoger wordt is de endotherme reactie in het voordeel. De reactie naar links is dus endotherm. De reactie naar rechts, dit is de vorming van salmiak, is dus exotherm.

	Vormingswarmte	in deze reactie
NH_3	$-0,459 \times 10^5 \text{ J/mol}$	$+ 0,459 \times 10^5 \text{ J}$
HCl	$-0,923 \times 10^5 \text{ J/mol}$	$+ 0,923 \times 10^5 \text{ J}$
NH_4Cl	$-3,14 \times 10^5 \text{ J/mol}$	$-3,14 \times 10^5 \text{ J}$

Totaal: $-1,758 \times 10^5 \text{ J/mol}$ ammoniumchloride

10 gram / 53,491 = 0,187 mol ammoniumchloride

$0,187 \text{ mol} \times 1,785 \times 10^5 \text{ J/mol} = 0,33 \times 10^5 \text{ J}$ ($3,3 \times 10^4 \text{ J}$) komt vrij

Opgave 5

In binas tabel 98 kun je vinden: voor BaCO_3 $M_w = 197,34 \text{ gmol}^{-1}$ $K_s = 2,6 \cdot 10^{-9}$

voor BaSO_4 $M_w = 233,39 \text{ gmol}^{-1}$ $K_s = 1,1 \cdot 10^{-10}$

Als je x mg BaCO_3 oplost in 1,00 liter water geldt:

$$[\text{Ba}^{2+}] = [\text{CO}_3^{2-}] = x \cdot 10^{-3} / 197,34$$

Als de oplossing verzadigd is geldt $[\text{Ba}^{2+}] \times [\text{CO}_3^{2-}] = 2,6 \cdot 10^{-9}$

Hieruit volgt: $(x \cdot 10^{-3} / 197,34)^2 = 2,6 \cdot 10^{-9}$

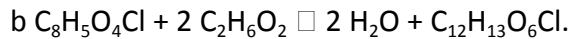
Daaruit bereken je: $x = 10 \text{ mg}$.

Zodra Sjakie meer dan 10 mg BaCO_3 heeft toegevoegd ontstaat er een neerslag.

Op vergelijkbare manier bereken je dat Jacqueline een neerslag krijgt als ze meer dan 2,4 mg toevoegt. Jacqueline hoeft dus het minst toe te voegen.

Opgave 6

a 4-chloorbenzeen-1,3-dicarbonzuur

c de concentraties van de stoffen wordt dan lager, de teller wordt hierdoor meer kleiner dan de noemer van de concentratiebreuk, hierdoor is de reactie naar links tijdelijk in het voordeel en wordt het rendement dus lager. Je kunt ook zeggen: bij verdunnen verschuift het evenwicht naar de kant van de meeste deeltjes.

d bij hogere temperatuur is de endotherm reactie in het voordeel. Bij hogere temperatuur wordt er meer reactieproduct gevormd, dus is de reactie naar rechts, het vormen van het reactieproduct, endotherm.

e de molaire massa van 4-chloor-benzeen-1,3-dicarbonzuur is $35,45 + 8 \times 12,01 + 4 \times 16,00 + 5 \times 1,008 = 200,6$ gram per mol

er is dus $2,0 / 200,6 = 0,00997$ mol 4-chloorbenzeen-1,3-dicarbonzuur

er is $4,0 \text{ mL} \times 1,03 \text{ g/mL} = 4,12$ gram ethaan-1,2-diol

de molaire massa van ethaan-1,2-diol is $2 \times 12,01 + 6 \times 1,008 + 2 \times 16,00 = 62,07$ gram per mol

er is $4,12 / 62,07 = 0,0664$ mol 1,2-ethaandiol, dat kan reageren met $0,0664 / 2 = 0,0332$ mol 4-chloor-benzeen-1,3-dicarbonzuur en is dus in overmaat.

Er ontstaat maximaal 0,0997 mol van het reactieproduct, dat heeft een molaire massa van $12 \times 12,01 + 35,45 + 6 \times 16,00 + 11 \times 1,008 = 286,7$ gram/mol

De theoretische opbrengst is dus $0,00997 \text{ mol} \times 286,7 \text{ gram/mol} = 2,86$ gram

Het rendement is $1,5 / 2,86 \times 100 \% = 52 \%$.